

Slovenski dom

Ste. 199

V Ljubljani, sredo, 1. septembra 1937

Leto II.

Praznik slovenskih časnikarjev se je začel

Ljubljana, 1. septembra.

V povojni dobi so nove razmere same od sebe narekivale potrebo stalnih gospodarskih razstav, ki so se pod imenom Ljubljanski vzorčni velesejem od leta do leta tako izpopolnjevale, da danes v resnici predstavljajo sleherno leto živo podobo slovenskega gospodarstva, obenem pa tudi stalni napor za izboljšanje.

Letošnji jesenski velesejem pa nas še posebej navdaja s posebnim veseljem. Velesejmska prireditelj je skoraj vsa v znamenju posebne novinarske razstave, ki naj slovenskega novinarja, ki do slej v javnosti žal ni bil niti zadostno znan, niti primerno upoštevan, pokaže javnosti vsega, z vsem okoljem, ki v njem živi in dela.

Zadnje priprave na velesejmu

Lahko poudarimo, da doslej še nobena velesejmska prireditev v Ljubljani ni bila deležna tako splošne pozornosti, kakor prav letošnja jesenska prireditev. Slovenski časnikarji smo ponosni, da smo s svojim imenom in delom dali tej prireditvi svoj poseben pečat. Slovenska javnost se bo lahko na velesejmu in na novinarski razstavi prepričala, da slovensko novinarstvo dobro zastopa svoj stan, da je naš časopis dostojen in vreden produkt naporenega novinarskega dela, ki čeprav nevidno in dostikrat ne dovolj upoštevano, zasluži to splošno pozornost in zanimanje, ki se je z letošnjim jesenskim velesejemom v zvezi s posebno novinarsko razstavo med javnostjo pokazalo.

Včeraj in danes dopoldne je velesejem šele dobro zaživel. Vse zadnje priprave v paviljonih so šele v zadnjih urah doživele svoj višek. Vse prostori velesejma je že urejen, stezice med paviljoni so lepo nasute z drobnim peskom, gredice so nanovo posajene, vence rož in zelenja krasi notranji prostor, ki tako postaja prijeten in vabljiv že na prvi pogled. Zunaj pred glavnim vhomom stoji mogočnega stebra, ki visoko pod kranje dviga in podpira glavno letošnja atrakcija velesejma: Slovenski časopis! Steber je ves oblepljen s posameznimi glavami vseh slovenskih in jugoslovanskih časopisov.

Visoki gostje na velesejmu

Pomena in važnosti časopisa kot sile se je ob tej razstavi prav posebno zavedala tudi naša oblast. Zanimiva novinarska razstava je bila deležna enakih pozornosti vseh javnih oblasti; posebno podporo za razstavo so prispevali ljubljanska občina, banovina, predsedstvo narodne skupščine, glavno novinarsko združenje ter drugi. Vsa časopisna in tiskarska podjetja v Sloveniji so tekmovala med seboj, katero bo bolj dostojno in v večjo vmeno pomagalo slovenskim časnikarjem k njihovi afirmaciji pred široko javnostjo. Visoki ministri, dr. Korošec, dr. Kramer in dr. Kulovec, sami člani novinarskega združenja, so dali razstavi poseben poudarek s tem, da so sprejeli skupno pokroviteljsvo novinarske razstave. Vsi trije pokrovitelji so se danes tudi udeležili slovenskega odpiranja velesejma in novinarske razstave. Dr. Korošec kot notranji minister je tudi povzel glasnostno besedo na tej prireditvi ter slovesno proglasil velesejem in novinarsko razstavo za odprto.

K današnji dopoldanski svečanosti na velesejmu so prišli med drugimi zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II., pod čigar pokroviteljstvom stoji celotna letošnja jesenska velesejmska prireditev, general Dodič, notranji minister dr. Korošec, ban dr. Natlačen, upravnik policije dr. Hacin, zastopnik vojne ministra polkovnik Mihajlovič, zastopnik ljubljanskega škofa dr. Tomaž Klinar, zastopnik železniškega ministra dr. Fatur, zastopnik finančnega ministra finančni ravatelj dr. Sedlar, dalje dr. Golja kot zastopnik pravosodnega ministra, dr. Vagaja za ministra pošte, dr. Skaberne za gradbenega ministra, ing. Šivic kot zastopnik gozdarskega ministra, za agencijo »Avala« dr. Kulovec, senator Smodej ter predsednik Stanko Virant, za centralni Presbiter g. Zobec, za belgajsko JNU tajnik dr. Boško Tokić, dalje dr. Simon iz Berlina za podjetje »Tobis«, ki je za novinarsko razstavo poseedilo zanimive filme, iz Monakovega pa je prišel prof. dr. d'Estier z monakovske univerze. Razen teh odličnih gostov so prišli k odpiranju velesejma še drugi predstavniki gospodarskih, kulturnih in socialnih ustanov iz Ljubljane in ostale Slovenije. Kakor zmerom, se je tudi letos ob tej priliki zbralo pred vrati velesejma predstavništvo celokupnega slovenskega gospodarstva.

Govor predsednika Bonača

Ob desetih dopoldne je z uvodnim nagovorom uvel vso svečanost odpiranja velesejma predsednik Bonač. Ta prireditev je po vrsti ena in stiri-deseta.

Uvodoma je predsednik g. Bonač pozdravil vse odlične goste, potem pa je naglasil tudi svojo hvaležnost vsem, ki so tedne in mesece prispevali z umom in rokami, da je ta letošnja velesejmska prireditev danes zopet pripravljena za ogled. Predsednik Bonač je nato poudaril, da zavzema na velesejmu najodličnejše mesto pestra in zanimiva novinarska razstava, ki jo prirejajo slovenski novinarji ob 140-letnici izdaje Vodnikovih Novic. Namen te razstave je, nazorno pokazati prve začetke ter razvoj in razmah slovenskega novinarstva od

Udruženje jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev Oblasni odbor Ljubljana poziva svoje članstvo, da se v čim večjem številu udeležijo pogreba tragično preminulega dolgoletnega člana, tovariša Ostržeja Josipa. Pogreb bo jutri ob 15.30 od gostilne »Dimnik« v Dev. Mar. v Polju (kamor ga prepeljejo iz deželne bolnice) na pokopališče v Dev. Mar. v Polju. — Oblasni odbor UJNZB.

najstarejših časov do današnje dobe. Razstava naj predloži širokim plastem naroda še neznane zasluge slovenskega novinarstva za našo kulturo in za naše gospodarstvo. Upravi velesejma je v posebno zadoščenje dejstvo, da so zmerom obstojale med velesejemom in slovenskimi novinarji najtesnejše vezi, ki se bodo s to razstavo brez dvoma še okrepile in poglobile. Zato se slovenskim novinarjem, posebno pa predsedniku ljubljanske skupine JNU g. Stanku Virantu in predsedniku razstavnega odbora g. Aleksandru Železnikarju, ki sta oba nadvse požrtvovalno sodelovala pri pripravih za to razstavo, najiskrenejše zahvaljuje.

Razen novinarske razstave je predsednik g. Bonač opozoril tudi na zelo zanimivo razstavo »Indija«, ki je prirejena z izrednim strokovnim znanjem ter podaja zaokroženo sliko te daljnje dežele, njeno kulturo, njene tajne in njene čare. — Omeniti moramo tudi umetnostno razstavo slovenskih likovnih umetnikov, dalje razstavo »Materi za otroka«, ki jo je priredila Zveza gospodinj v Ljubljani, posebno vrtnarsko razstavo, ki jo je priredil Klub ljubiteljev cvetlic v Ljubljani, dalje tudi razstavo »Živalski vrt«, ki jo je priredilo zoološko društvo v Ljubljani, razstavo društva »Zivalca« ter končno zanimivo razstavo industrijskih in obrtnih proizvodov, ki je v glavnem omejena na pohištveno in živilsko industrijo.

V posebno čast pa je tudi letošnji naši velesejmski prireditvi, da je nad njo prevzel pokroviteljstvo naš mladi vladar, Nj. Vel. kralj Peter II.

Izjava ravnatelja italijanske uradne poročevalske agencije:

Italija in Jugoslavija - blok odločnosti

»Dubrovnik«, 1. sept. Mednarodnega kongresa velikih poročevalskih agencij na naši ladji »Dubrovnik« se je udeležil tudi predsednik in glavni ravnatelj italijanske uradne poročevalske agencije »Stefaniz«, Manglio Morgagni. G. Morgagni je po svojem službenem mestu človek, ki ima na italijansko javno mnenje in politično odločujoč vpliv. Ob kongresu je dal izjavo o razmerju med Jugoslavijo in Italijo. Ta izjava je zaradi visokega položaja Morgagnia izredne važnosti in pomena.

O razmerju med Italijo in Jugoslavijo je povedal naslednje važne misli:

»Razmerje med Italijo in Jugoslavijo, ki je bilo dobro že od podpisa belgajskega pakta, je postalo tako zelo odlično, da se nihče več ne upa dotakniti te njegove trdnosti. To razmerje je primer, kako nastane velika dobrota, kadar se politični interesi dveh držav ujemajo s splošnim občutjem obeh narodov. Med fašistično Italijo in Jugoslavijo se interesi in čustva tako izpopolnjujejo, da kar ustvarjajo blok odločnosti, ki je trajno poročstvo miru za sredozemsko Evropo. Grof Ciano, mlad mož v novem italijanskem pokolenju, polnem poleta in borbenosti, in predsednik Stojadinović, ki že s svojo zunanostjo manifestira simpatično moč našega naroda, sta izvršila veliko delo.

Široka množica, ki bolj ali manj nima posebnega zanimanja, je rada videla v fašističnem režimu prehodno avtoro, jugoslovansko edinstvo je pa smatrala za negotovo politično dejstvo. Imeli smo mnogo skupnih sovražnikov.

Predvsem, čeprav počasno, a zato neizpodbitno spoznanje, da bi Italija in Jugoslavija, če bi se nadalje ostali v razmerju, ki ni bilo ne mir ne vojna, izgubili prednosti sosesčin, ki more biti posebno plodovita že z gospodarskega stališča. Dalje stalni ugodni razvoj duhovnega stanja obeh narodov, o čemer je nastop vaše države v dobi nepravičnih sankcij dal simpatičen dokaz. To je bil čas, ko je Italija imela priložnost jasno videti, kdo je njen prijatelj in kdo sovražnik. Vi ste o pravem času spoznali, da je Mussolinijeva Italija granitni blok vseh svojih živih narodnih sil, monarhija tesno zvezana z državljani, katerih občudovanja

Ob tej ugotovitvi predsednika g. Bonača so prisotni vzklíkili trikratni Živijo!

Nagovor predsednika g. Viranta

Besedo je nato povzel predsednik JNU, ljubljanske skupine, g. Stanko Virant, ki je uvodoma naglasil svoje veselje, da je mogla biti posebna novinarska razstava vključena v tako pomembno prireditev, kakor je naš stalni ljubljanski velesejem. Poudaril je dalje veselje vseh slovenskih časnikarjev, ki so s to svojo posebno razstavo mogli pokazati široki javnosti vse plodove svojega duha in rok, vso svojo pestro zgodovino in ves razvoj in pomen slovenskega časopisa, ves njegov odnos in pomen v zvezi z našo kulturo in splošnim gospodarstvom. Pokazal je na tesno povezanost časopisa z vsem ostalim življenjem naroda ter naglasil, da je slovensko časopisje zmerom skušalo biti glasnik zdravih in plodnih idej slovenskega ljudstva. Slovenskim časnikarjem je v posebno čast dejstvo, da je to delo z letošnjo razstavo dobilo vidnega izraza pred široko javnostjo, posebno pa smo veseli, da je naša prizadevanja za to razstavo s takim razumevanjem podpirala poleg vse javnosti tudi javna oblast. Z zahvalo vsem, ki so k tej naši razstavi pripomogli z nasveti, s pripomočki, z lastnim delom in kakorkoli, je predsednik zaključil svoj govor.

Ob času ko to poročamo, otvoritvene svečanosti še trajajo.

Vesti 1. septembra

Pogodba med sovjetsko Rusijo in Kitajsko povečuje po mnenju italijanskega tiska boljševiško nevarnost v Aziji in na svetu sploh.

Zaradi veleizdaje so v Leningradu spet postrelili več višjih upravnih uradnikov.

Na morju pred južnofrancosko obalo je zgorel neki grški parnik s tajinstvenim tovorom. Ta tajinstveni tovor je bil namenjen v Barcelono in je ob začetku požara eksplodiral.

Estonski zunanji minister Alkel bo v soboto prišel v Varšavo in bo ostal tam tri dni. Njegov obisk, kakor tudi nedavno potovanje švedskega zun. ministra Sandlerja, je v zvezi s snujočim se blokom baltičkih držav, ki ga pripravlja poljski zun. minister Beck.

Atentati na potniške avtobuse se množe po vsej Palestini. Atentate zdaj organizirajo Judje. Polovanje za avtobusi je tako nevarno, da promet peša.

Sestanek baltičkih in balkanskih držav bo od 2. do 5. septembra v Varšavi. Zastopniki se bodo razgovarjali o ureditvi letalskega prometa, ki bi vezal severno Evropo čez Poljsko z Balkanom.

Kitajski študentje so razgnali elegantno družbo v nekem znanem šanghajskem nočnem lokalu, češ da se tuji na Kitajskem nimajo pravice razkošno zabavati, ko kitajski narod krvavi pod krivičnimi japonskimi napadi.

15.100 m visoko sta se dvignila v zraku plovo z 10.800 kub. m prostornine ruska vojna inženjerja Ukrajinski in Aleksejev. To višino sta dosegla v 52 minutah.

Čez 1000 novih častnikov je včeraj dobila Turčija, ko so z velikimi svečanostmi povišali v častniški čin gojence vojne akademije.

Kongres nemške narodno socialistične stranke se bo začel 6. septembra v Nürnbergu. Trajal bo teden dni.

Človeško naselbino iz ledene dobe je odkrila odprava ruske znanstvene akademije v voroneški pokrajini ob Donu. Naselbina je iz dobe 30 do 35.000 let pred Kristusom.

Nova finančna pooblastila, zahteva francoska vlada za ureditev državnih financ.

Megla v Londonu in nad reko Temzo je bila včeraj tako gosta, da je onemogočila ves promet v londonskem pristanišču.

Hudi potresi so bili zadnje dni po nekaterih argentinskih pokrajinah. Povzročili so precej škoda, človeških žrtve pa ni bilo.

V Parizu so obsodili sovjetsko špijanko Lidijo Stahlovo, ki so ji 1935. leta dali pet let, a jo potem pomilostili in izgnali iz Francije. Zda se je vrnila in spet začela s svojim delom, tako da so ji morali stopiti na prste.

Malaria je izbruhnila okrog Amsterdamu in prizadeva holandskim oblastem velike skrbi.

Občinske volitve bodo kmalu v New Yorku. Sedanjemu županu Laguardiji so ponudili svojo pomoč pri volitvah tudi komunisti, a jo je zavrnili.

Francoski poslanik v Londonu Corbin je včeraj obiskal angleškega zun. ministra Edena in se z njim uro dolgo pogovarjal o tem, kako zavarovati plovo na Sredozemskem morju.

Italija je baje spet ponudila neguš abesinski prestol, če prizna italijansko nadoblast. Neguš pa baje ponosno odklanja vse ponudbe. Vsaj tako vedo povedati francoski levičarski listi.

Nafelnik angleškega generalnega štaba je povabil francoskega tovariša Gamelina na večeravni obisk v Anglijo, nakar mu bo obisk vrnil.

Špansko nacionalistično vlado bo v kratkem priznala južna ameriška republika Urugvaj.

Izjava, ker bi se na mednarodnih tleh nastala sprotstva ideologij.

Stalni svet je bil srečen, da je mogel ugotoviti, da so ameriške Združene države z uradno izjavo državnega tajnika Cordela Hulla z 16. junija t. l. prispevale dragocen prispevek miru in mednarodnega sodelovanja. Ker se je politika držav Male zveze vedno ravnala po načelih, ki jih je vlada USA proglasila na tako iskren način, ki daje možnost za sodelovanje tako na političnem kakor tudi na gospodarskem področju med evropskimi državami in veliko prekooceansko republiko. Stalni svet poudarja svoje popolno soglasje glede nedotakljivosti pogodb brez sporazumnega in prostovoljnega pritiska vseh prizadelelih držav.

Stalni svet je posvetil posebno pozornost političnim in gospodarskim odnosom med državami Male zveze in drugimi državami donavske kotline in ugotovil enodušno željo, da bi se vsi ti odnosi razvijali v duhu medsebojnega zaupanja. Države Male zveze ne bodo zamudile nobene priložnosti, da dokažejo svojo dobro voljo v tem pogledu.

Prihodnji sestanek sveta Male antante bo meseca septembra v Ženevi o priliki skupščine ZN.

Sklepi s seje Male zveze

Sinaja, 1. septembra. Včeraj popoldne je bila četrta in sklepna seja stalnega sveta Male zveze, nato je pa izšlo naslednje uradno poročilo:

Stalni svet držav Male zveze se je sestel na redno zasedanje v Sinaji 30. in 31. avgusta 1937 pod predsedstvom romunskega zunanjega ministra Viktorja Antonescu, ki prevzame od tega sestanka poše predsednika stalnega sveta za prihodnje leto. Jugoslavijo je zastopal dr. M. Stojadinović, predsednik vlade in zunanji minister, češkoslovaško republiko pa dr. Kamil Krofta, zunanji minister.

Podrobna izmenjava misli med tremi ministri je dala priložnost za ugotovitev popolne enotnosti v naziranjih o vprašanjih, ki so jih proučevali, in popolno soglasje glede tega, da nadaljujejo in okrepe akcijo Male Zveze, v skladu s cilji sveta in s koristimi držav, ki jo tvorijo. Izvajajoč že 17 let popolnoma dosledno politiko, se je Mala zveza odločila, da ji ostane zvesta. Trije ministri so zadovoljni. Znaki o zboljanju splošnega evropskega položaja dopuščajo upanje, da se bo dosegla pomiritev v Evropi. Kakorkoli se bo razvil položaj, stalni svet Male zveze je trdno odločen zastaviti vse svoje sile in podpreti vsako akcijo, ki ji bo namen utrditvi miru z zboljšanjem mednarodnega sodelovanja.

Stalni svet je odločen nadaljevati prav tako živo kakor v preteklosti svoje aktivno sodelovanje z ZN, tako na političnem, kakor na gospodarskem, socialnem in človekoljubnem področju. Politika držav Male zveze se bo tudi nadalje ravnala po načelih pakta, ki tvori osnovo vsakega upanja za stalnost in mir. Glede možne spremembe pakta poudarja stalni svet ponovno svoje stališče, da za to spremembo ni povoda, temveč da bi bilo v bodoče celo treba proučevati način, kako bi se izvedla osnovna določila pakta.

Glede pogajanj za sklenitev novega locarnskega pakta, vztraja stalni svet na svojem stališču, da ne bi noben nov pakt pripomogel h učinkovitemu zasidranju miru v Evropi, če ne bi hkratu zavaroval miru tudi drugod.

Stalni svet ponovno poudarja odločnost treh držav, da vztrajajo strogo na stališču nevmešavanja, ki so ga zavzele že prvi trenutek do dogodkov na Španskem, in da bodo tudi v bodoče dale svojo podporo vsaki organizaciji nadzorstva, ki bi odstranila nevarnost mednarodnih zapletljivosti. Države Male zveze ostanejo zveste načelu spoštovanja neodvisnosti narodov, ki morajo ostati svobodni, v svojih državah naj si pa izberejo vladavino, ki jim ustreza. Če se to načelo ne bi splošno spoštovalo, se boje, da bi moglo priti do resnih zaplet-

Sprehod po velesejmu

Ljubljana, 1. septembra.

Slovenski časnikar bo letos s posebnim zadoščenjem hodil po velesejskih prostorih. Glavni del jesenske velesejske razstave je posvečen slovenskemu časnikarstvu, posebna novinarska razstava bo najzanimivejši in brez dvoma najprivlačnejši del velesejma. Novinarji sami so se na vse načine potrudili, da so na tej razstavi zbrali vse, kar je količkaj v zvezi s postankom, razvojem in pomenom časopisa. V vseh mogočih oblikah in odtenkih so na razstavi prikazane statistike in primerjave, ki nam nazorno pokažejo, kako se je slovenski časopis v desetletjih polagoma razvijal, kako se je ob enem razvijalo tudi novinarsko delo, kako se je le počasi med nami izoblikoval poseben stan novinarjev, ki danes v Sloveniji zaposluje pri časopisnem delu mnogo nad sto ljudi. Pri tem mislimo zgolj ljudi, ki v resnici žive od časopisnega dela in so člani slovenskega dela JNU.

Kaj vse vidimo na velesejmu

Ze včeraj popoldne, ko so se v paviljonih, kjer so nameščeni deli novinarske razstave, izvajala zadnja pripravljana dela, so mogli posamezni obiskovalci te razstave dobiti vtis, da ne bo mogoče celotne novinarske razstave obiti zgolj v kratkem sprehodu. Tu je pokazano toliko zanimivega in v tako privlačnih oblikah, da bo sleherni obiskovalec ure in ure z rastočim zanimanjem hodil od stene do stene, od dvorane do dvorane, ter si natančno ogledoval posamezne grafike in slike.

Ob vhodu na desni strani velesejma je v večjem paviljonu reprezentativni del novinarske razstave. V sredini okrogli dvorani stoji v sredini kip Trubarja, njemu nasproti na vsako stran ob steni pa kip Valvazorja in Ugnada. Vse kipe je okusno izdelal kipar Tone Kralj. Ob vseh ostalih okrogli steni pa so razobešene vse pomembnejše slike pokojnih in živih slovenskih časnikarjev s pokroviteljstvom razstave, dr. Korosem, dr. Kramarjem ter dr. Kulovcem. V polkrogu so tu postavljene tudi skulpture nekaterih znamenitostnih mož Slovencev, ki so se med nami pečali s časnikarstvom.

V tem paviljonu ima svoj oddelek tudi službena agencija Avala ter posamezne večje tiskarne v Sloveniji, ki so vsaka na svoj način prikazale razvoj svojih podjetij in časopisa. Glavno dvorano v tem paviljonu prijetno poživljajo žive in pestro razvrščene slike, ki zelo zgornjo prikazujejo celotni razvoj novinarstva od začetka sveta do današnjih dni. Pod temi slikami je ta razvoj napisan tudi v verzih.

Razen tega je v tem paviljonu še toliko drugih stvari, ki so same po sebi zanimive, da jih namenkraj ne moremo vseh opisati, marveč si jih mora prijazen bravec iti sam ogledati na velesejmu.

Paviljon Jugoslovanske tiskarne

Poseben paviljon na novinarski razstavi je določen za razstavo podjetij KTD, med katerimi zavzema najodličnejše mesto Jugoslovanska tiskarna, ki je danes nesporno najmodernejša, največja in najpopolnejša tiskarna ne samo v Sloveniji, temveč tudi v Jugoslaviji sploh. V tem paviljonu je razstavljen tudi ves tisk, ki ga izdaja KTD. Posebno zanimivo in nazorno je prikazan naš glasilni katoliški dnevnik »Slovenec«. V velikih slikah more

obiskovalec videti, kako sodobni dnevnik z raznih strani sprejema vesti, po telefonu, radiu, kako gre do te vesti skozi pisalni stroj na mizo urednika, ki s svinčnikom v roki ureja rokopis ter ga pripravi sposobnega za tisk. Slike dalje kažejo ves nadaljni potek časopisnega dela. Rokopis gre z uredniške mize mimo uredniškega koša in škarij do strojnega stavca, mimo korektorja na mizo meterja in potem dalje vso dolgo pot do rotacijskega stroja, ki natisne in že zganjen časopis z veliko hitrico in v velikih množinah bruhla iz sebe. Bravci »Slovenskega doma« bodo tu mogli nazorno videti, kakšno dolgo pot napravi novica, predno pride v obliki časopisnega izvoda »Slovenskega doma« na njihovo mizo doma h kosilu. In vendar je ta pot, kakor se zdi dolga, ob enem zelo hitra. Saj so posamezni dogodki že prej kakor v eni uri napisani ter objavljeni v »Slovenskem domu«. Seveda se to zgodi le z najvažnejšimi novicami, ki prihajajo v tiskarno zadnji hip, ko je zlaganje lista že v polnem razvoju.

Kako se tiska časopis

Kako pa časopis nastaja in dobiva svojo obliko iz navadnega papirja, bodo obiskovalci mogli videti v posebnem paviljonu, kjer je razstavljena cela tiskarna z najmodernejšim ameriškim stavim strojem. Tu se bo dnevno pred očmi obiskovalcev porajal poseben dnevnik »Ljubljanske Novice«, ki bo vse dni velesejma izhajal v popoldanski urah. Tu bodo obiskovalci imeli najlepšo priliko, ki se jim sicer le redko ponuja, videti celotno zanimivo delo, ki ga opravlja sodobni moderni stavni stroj. Videli pa bodo tudi tiskanje časopisa, vlivanje posameznih strani, priča pa bodo seveda tudi, kako vesti prihajajo v uredništvo, kako se tu pripravljajo za tisk in kako končno gre do uredniške mize k stavcu in dalje v tiskarno.

V tem paviljonu je na zanimiv način prikazan tudi razvoj oglaševanja med Slovenci, razvoj oglasa samega. Zelo zgornjo nam grafiki in oglasih kažejo, kako je vrhunc gospodarstva razvoja po vojni bil dosežen leta 1930, ko je bilo oglaševanja največ, kako strahotno so potem oglaševalci padli v letih gospodarske krize in kako se zdaj zopet oglaševanje splojuje. Tu je prikazano tudi, koliko prejema država in banovina posebnega davka od oglasov.

Zgodovina slovenskega časnikarstva

Nasproti temu paviljonu so zbrana vsa dela, vsi spomini, vse slike in vsi izvodi časopisov, kar jih je doslej izhajalo med Slovenci. Ta paviljon je živ muzej slovenskega časopisa. Od prvega našega časopisa, Bleiweisovih »Novic«, pa do današnjih dnevnikov vidimo tu zbrano vse časopise, vse izdaje, pa tudi vse pripomočke, s katerimi so mogli med nami izhajati in se tiskati ti časopisi. Tudi tu poživljajo razstavljeno gradivo zanimivi in pestri grafiki, ki nam med drugim na primer pokažejo, kako je med Slovenci danes razvito časopisje, v kakšnih odstotkih prihajajo časopisi v posamezne okraje v Sloveniji.

Velesejem je odprt, novinarska razstava je tu, prijazni bralci naj se sami prepričajo, da v vsej svoji pestri razvojni dobi naš velesejem še nikoli ni bil tako zanimiv, živ in pester, kakor je letos.

Zavarovanje za onemoglost, starost in smrt

Ljubljana, 1. septembra

S 1. septembrom 1937 prične izvajanje zavarovanja za onemoglost, starost in smrt.

Delodajalce in delavce prosimo, da prečitajo in upoštevajo sledeča navodila:

I.

Kdo bo zavarovan za onemoglost, starost in smrt?

Po pravilih se bo izvajalo zavarovanje za onemoglost, starost in smrt za vse osebe, ki so zavezane zavarovanju za bolezen, vendar s sledečimi izjemami.

Od dolžnosti zavarovanja za onemoglost, starost in smrt, so izvzete osebe:

1. ki so dne 1. septembra 1937 že dopolnile 70. leto starosti;

2. osebe, ki bodo prejemale 1. septembra od države, samoupravnih teles, iz fondov in naprav javnopravnega značaja ali od Pokojninskega zavoda rento vsaj v znesku 1.500 din na leto;

3. osebe, ki so zavarovane pri Pokojninskem zavodu za nameščenice v Ljubljani.

Delodajalci morajo zato prijaviti uradu pravočasno, najkasneje pa do 1. septembra vse osebe, ki so pri njih zaposlene, pa so že prekoračile 70. leto starosti, kakor tudi osebe, ki bodo dne 1. septembra prejemale rento od ene gori navedenih ustanov. Te prijave so potrebne zaradi tega, da zanje urad ne bo predpisoval prispevkov.

Za osebe, ki so zavarovane pri Pokojninskem zavodu za nameščenice v Ljubljani, bo Pokojninski zavod sam predložil Okrožnemu uradu prijavo in za prijave teh oseb ni treba skrbeti delodajalcem. Prijavo glede starosti in uživanja pokojnine, naj delodajalci izvrše tako, da bo urad lahko na podlagi poslanih podatkov v svojih evidencah to dejstvo zabeležil.

Izrecno pa pripominjamo, da morajo to delodajalci prijaviti, ker sicer po uredbi urad ne sme vrniti delodajalcu prispevkov, ki se bodo predpisovali, ker ni bil podan pravočasno dokaz o tem, da je v bolnišnično zavarovanje prijavljena oseba izvzeta od dolžnosti zavarovanja za onemoglost, starost in smrt.

Oseb, ki so pri Okrožnem uradu že zavarovane, ni potrebno samo zaradi zavarovanja za onemoglost, starost in smrt ponovno prijavljati.

II.

Izvetje iz zavarovanja za onemoglost, starost in smrt je treba dokazati z listinami.

Uredba zahteva tudi, da delodajalci dokažejo z izkazili, da je oseba resnično izvzeta iz zavarovanja, bodisi ker je stara nad 70 let, bodisi da uživa starostno preiskuro. Kot dokaz teh činjenic morajo delodajalci predložiti izpisek iz rojstne knjige, domovnic ali drugačnega ugodno dokazilo. Ravno tako je treba priložiti odlok o pokojnini in potrdilo ustanove, ki jo izplačuje, da oseba še prejema pokojnino.

Prijav glede izvetja iz zavarovanja za onemoglost, starost in smrt Okrožni urad ne bo upošteval, ako se istočasno s prijavo ne bodo uradu predložila omenjena izkazila.

Pravilno izpolnjevanje prijavnice

Točno in zanesljivo izpolnjena prijavnica za člana bo za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt še neprimerno bolj važna, kot je za zavarovanje za bolezen in nezgode.

Prosimo, da so vse podatki na prijavnici člana

točni, zanesljivi in da je posebno zanesljivo zabeleženo rojstvo in rodbinsko ime. Prosimo, da se preveri, bodisi po krstnem ali poročnem listu točno, kako se prijavljena oseba piše, kdaj in kje je bila rojena. Urad upa, da bo zadoščala le ta prijava za to, da se bo lahko ugotovljala še po več letih identiteta posameznega delavca. Nerač bi urad zahteval drugačnih sankcij, da se identiteta delavca zanesljivo določi.

Pri izpolnjevanju prijavnice, naj se te podatke ne piše zgolj po delavčevi napovedi.

Napačne in netočne prijave bodo povzročale delavstvu veliko, mnogokrat tudi nepopravljivo škodo. In tudi zaradi čim manjših upravnih stroškov moramo zabičavati vsem onim, ki bodo imeli opravka s starostnim in onemoglostnim zavarovanjem, da ni vseeno, kako bo zapisano krstno in rojstno ime in drugi podatki.

IV.

Polovico prispevka za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt sme delodajalec odtegniti od delavčeve mezd.

Prispevki za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt bodo predpisani s skupnim plačilnim nalogom. Zato bo plačilni nalog temu primerno preurejen.

Prispevek za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt se mora plačevati po zavarovalni merzi in znaša tedensko 18% zavarovane mezd. Prispevek znaša torej 3% dnevne zavarovalne mezd. Tudi prispevke za zavarovanje za starost, onemoglost in smrt mora plačevati delodajalec, sme pa polovico prispevka odtegniti ob prvem izplačilu od delavčevega zaslužka, kasneje pa le, ako še ni minil 1 mesec od dotičnega izplačila, če je prejemal delavce plačo na dan, ali na teden, odnosno ništa minila dva meseca, če je dobival nameščenec plačo ali mezdno mesečno.

Važno je tudi še, da se prispevke za starostno zavarovanje ne pobira za čas, dokler je zavarovane zaradi boleznj za pridobitno delo nesposoben.

V.

Prijavite vse zaposlene osebe!

Prav posebej pa velja povedati še to: če je doslej zaradi nepravilne posameznega delavca ostal brez prispevka urad, ni trpel delavce nobene škode. Odslej pa bo tako, da bo delavce brezpopojno prikrajšan na stare dni ali pa v onemoglosti za vsak dan, za katerega ni bil prijavljen. Opust prijave pomeni v vsakem primeru brezpopojno znižanje starostne in onemoglostne rente.

Zaradi nekaj dinarjev pa ne smemo zniževati rent in podpor našemu delavstvu.

Podrobnejša pojasnila in navodila o novem zavarovanju pa vsebuje brošura »Zavarovanje za onemoglost, starost in smrt«, ki jo je založil Okrožni urad za zavarovanje delavcev in stane 2 din ter jo je dobiti pri uradu in uradovih ekspoziturah.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

Dr. Miha Krek dve leti minister

Ljubljana, 1. sept. Danes poteka dve leti, kar je v vlado dr. Stojadinovića stopil dr. Miha Krek. Dolgo ministiranje je v Jugoslaviji ponavadi redek pojav, zato moramo Slovenci pozdraviti 2 letnico svojega drugega zastopnika v sedanji jugoslovanski vladi že iz tega razloga. So pa še drugi razlogi in nagibi, ki nas opravičujejo, da ta ministrijski jubilej dr. Miha Kreka še posebej poudarjamo. Njegovo dveletno ministiranje dokazuje, da ima slovenski narod v njem pri vladi zagovornika za vse svoje zahteve in potrebe. O tem pričajo ti soči in desetstisoči prošnji, posredovanj in podpor, ki so šli skozi roke ministra dr. Kreka. S svojim zavzetostjo za naše pravice in za potrebe slovenskega človeka je dr. Krek pokazal in dokazal, da je ostal zvest svojem socialnemu poreklu in svojemu ljudstvu. To nam tudi jamči, da bo njegovo delo za koristi našega naroda tudi v bodoče prav tako požrtvovalno, kakor je bilo, in nespremenljivo, kakor to zahteva služba slovenskega ministra. Zato ta njegov jubilej pozdravljamo vse slovensko ljudstvo v voščili za preteklost in z željami za bodočnost.

Ciganski vlomilci

Beltinci, 29. avgusta.

V bližnjih Ivancih je bil te dni izvršen drzen vlom v tamošnje Solo in v stanovanje šolskega upravitelja Čiža Albina. Vlomilci so prišli v Solo skozi okno, pri katerem so najprej izrezali steklo v bližini kljuke, potem pa skozi luknjo segli v notranjost ter tako z lahkoto odprli okno. Iz šole so vdrlj v spalnico in kuhinjo šolskega upravitelja ter so mu odnesli lovsko puško z nabojji, vredno 1500 din, 250 din vredno violino, več namiznih ploč ter druge drobnarije za skupno 2.480 din. Beltinski orožniki so ugotovili, da so vlom izvedli cigani in sicer Cener Vendel iz Boreje, Horvat Jože, ki mu cigani med seboj pravijo tudi Ričet, ter Cener Aleksander iz Boreje. Toda zločinskih ciginov orožniki doslej še niso mogli izslediti, ker so se zatekli nekam na Hrvaško.

Tatovi na delu

Ljubljana, 31. avgusta.

Gregorič Marija iz Zadobrove je prišla k zobotekniku Kovaču na Miklošičevi cesti popravljat zobe. Ko se je mudila pri zobotekniku v ordinaciji, je pustila svoj plašč, vreden 300 din, v čakalnici. Ko pa je vrnila v čakalnico, plašča ni bilo nikjer več. Nihče ni nikogar slišal, da bi se bil približal v čakalnico, tudi ni nihče nikogar videl, ki bi se vračal iz čakalnice, pa vendar plašča ni bilo več. Moral je priti neopazno kak postopač, ki je izkoristil priliko ter plašč odnesel s seboj.

Na Miklošičevi cesti sta bila v enem dnevu ukradena dva kolesa. Dopolodne med 8. in 10. uro je bilo iz zaprte veže Delniške tiskarne vzeto 900 din vredno kolo znamke »Jax« št. 4788, last stavca Kosema Ljuba. Kolo ima kromano bilanco in obroče, je prostega teka, pri sprednjem kolesu ima dve žični zavori, ima tudi dinamno luč znamke »Bosch«.

Popoldne ob petih pa je bilo ukradeno črno pleskano, 1000 din vredno kolo, last Bolta Franca iz Obrja, takisto na Miklošičevi cesti pred neko trgovino. To kolo je tudi imelo dinamno svetilko, zelene ročaje, kromirano bilanco.

V Šiški pa je bilo iz dvorišča Električne zadruge ukraden kolo elektromotornju Beštru Leopoldu. Kolo je bilo znamke »Viktoria«, vredno 850 dinarjev.

Številne poškodbe v celjski okolici

Celje, 31. avgusta.

V soboto, 28. avgusta zvečer, so neki fantje na cesti v Arclinu pri Vojniku napadli Prekoška Ferda, 31 letnega delavca iz Vojnika in ga poškodovali s poleni po glavi in hrbtu. — Istega dne se je ponesrečil v Crnicu na cesti Breznik Julij, 31 letni trgovski sluga iz Ljubljane, ki se je peljal s kolesom po cesti in trčil v avtomobil, pri čemur je dobil poškodbe na desni roki in hrbtu. — Trnovska Dominika, 33 letnega dminarja iz Klanca pri Dobrni je 28. t. m. v gozdu pičil modras v desno nogo, vendar si je še o pravem času Trnovšek poiskal zdravniško pomoč. — Sergaj Nikolaj, 58 letni posestnik iz Rečice pri Laškem, je v nedeljo, 29. t. m. zjutraj, doma spuščal rakete, pri tem je ena raketa eksplodirala in mu poškodovala levo roko.

Blaznež skočil iz tretjega nadstropja norišnice

Celje, 31. avg.

V soboto ponoči je skočil v blaznosti 34 letni bivši ključavničar Anton Zupanc, doma iz Teharja pri Celju, iz tretjega nadstropja umobolnice v Novem Celju. Pri padcu je dobil smrtonosne varne notranje poškodbe in si zlomil obe nogi. Težko poškodovanega so prepeljali v celjsko bolnišnico, kjer je v ponedeljek zjutraj umrl.

Župnik z Javora dobil zadoščenje

Pred malim kazenskim senatom, ki mu je predsedoval sodnik g. Ivan Brelj in sta fungirala kot sodnik g. dr. Lederhass in dr. Javorsek, se je danes od pol 9 do 10 vršila razprava proti odgovornemu uredniku »Slov. Narod«, g. Josipu Zupančiču, ki ga je tožil župnik na Javorju gosp. Jernej Kline zaradi članka, objavljenega 24. apr. v »Slov. narod« pod naslovom: »Skrivnost umora na Javorju«, in v katerem je med drugim očitil »Slov. narode«, da g. župnik vsakega bečarja odganja in da noče videti nobenega nezaposlenega. Odgovorni urednik »Slovenskega naroda« je bil obtožen prestopka po čl. 51. zak. o tisku. Gospoda župnika Jerneja Kline je zastopal odvetnik g. dr. Josip Vrsič, obtožnica pa je branil dr. Rudolf Krivic.

Sodba se je kratko glasila: G. Josip Zupančič se obsoja po čl. 56 odstavka 2. zak. o tisku na 420 din denarne kazni, oziroma 7 dni zavora ter v nadaljnjih 300 din denarne kazni. Dalje je dolžen plačati zasebnemu obtožencu 500 din odškodnine in 500 din povprečnine. Objaviti tudi mora v svojem listu »Slov. narod« dispozitiven del sodbe. Plačati mora tudi vse stroške kazenskega postopanja.

Ko se je nahajal v zaporu, so doma mislili, da se je ponesrečil

Maribor, 31. avgusta.

Včeraj je prišla na orožniško postajo v Košah soproga skladiščnika pri trvdki Šlajmer in Jelene Franca Streharja ter je vsa v solzah pripovedovala, da je njen mož odšel v nedeljo dopolne na izlet v Slovensko Bistrico, pa ga še drugega dne ni bilo nazaj. Prestrašena je pripovedovala, da je gotovo postal žrtve kakke nesreče, ali celo zločina.

Orožniki so se zanimali, kako je s Streharjem, pa so presenečeni izvedeli, da ga res ni bilo nazaj iz Slov. Bistrice, da pa ni kriva temu nesreča ali zločin, temveč se nahaja Strehar v Slovenski Bistrici v zaporu tamošnjega okrajnega sodišča. Strehar se je v nedeljo sporekel z nekimi fanti v gostilni Rastajer v Slov. Bistrici. Kakor je vročekrvne narave, je hotel končati spor z nožem, pa je pri tem nevarno oklal Miho Pristovnika, katerega je zabodel enkrat v prsi, dvakrat pa v glavo. Ranjenca so morali spraviti z avtomobilom v mariborsko bolnišnico. Streharja so orožniki aretirali ter ga zaprli.

Gospodinj, poslužujte se tržne tehtnice

Ugotovilo se je, da nekateri prodajalci na trgu včasih obtežujejo svoje tehtnice s kosmi papirja in podobno ter tako oškodujejo gospodinjne za kupljeno blago. Da se to prepreči, je tržni urad uvedel posebno tehtnico, na kateri morejo gospodinjne tehtati kupljeno blago ter se tako prepričati o pravih teži blaga. Tehtnica se nahaja v lopi poleg Mahrove hiše. Le s sodelovanjem gospodinj, ki se bodo posluževale te tehtnice, bo mogoče preprečiti take nepošten kupčije. Vse take kupčije bodo prijavljene tržnemu uradu, ki bo nepošten prodajalec primerno kaznoval. Tehtanje na tržni tehtnici je brezplačno.

Prav tako je uvedel tržni urad posebno mero za drva, katere se morejo kupci drv brezplačno posluževati. Nekateri prodajalci drv, ki prodajajo drva na voze, imajo zelo ozke voze, ki so sicer visoko naloženi, pa je mera zato zelo varljiva. Mera se nahaja na Gradnovem nabrežju in se je more vsak kupec prosto poslužiti.

Smrt starega samotarja

Moravče, 1. septembra.

V Hrastniku, blizu Limbarske gore, se je naselil pred leti v leseni Brigeljevi koči neki Anton Poljanšek, upokojeni orožnik, rojen 1. 1867 v Idriji in pristojen na Vrhniko. Mož je hotel preživeti stara leta v mirnem gorskem zatišju, kamor se je umaknil svetu, s katerim ni maral občeati. Vzlic svoji primerni pokojnini je živel skromno in priprosto ter je odklanjal vsako postrežbo. Kakih tujih obiskov ni sprejemal. Sam si je kuhal in opravljal vsa druga, v gospodinjstvo spadajoča dela. Harmonika je bila čudaku še edina zabava. Pred dnevi pa so njeni glasovi kar nenadoma utihnili. Ker moža le ni bilo na spregled, so pričeli vaščani ugaibati to in ono. Nihče pa se ga ni drznil motiti v njegovem samotarstvu. Lastnik koč, g. Vidic, ki je z nekaterimi sosedi le hotel dognati, kaj je z njegovim gostom, je našel vrata zaprta. Ko so jih odprli s silo, so našli starca mrtvega na tleh zraven postelje. Njegovo truplo je bilo skoro golo ter je že trnholo. O neprijetni najdbi so bili obveščeni moravski orožniki, ki so skupno z mrljskim oglednikom ugotovili, da je morala smrt nastopiti že pred kakim tednom in sicer zjutraj, čim je starček vstal s postelje. Brčkone je omahnil zadet od kapi. Kako nasilstvo je izključeno, kar spručuje dejstvo, da se ni nihče dotaknil denarja, katerega so našli precej v sobi. Mrljica so pokopali na moravskem pokopališču.

Napad na orožnike

Št. Vid pri Stični, 31. avgusta.

Na Vrhu v temeniški dolini sta te dni imela službeni opravke orožnika tukajšnje orožniške postaje. Hotela sta zaslišati brata Franceta in Jožeta Gregoriča zaradi nekega prestopka. Oba Gregoriča pa nista bila pripravljena mirno prenašati zasliševanje orožnikov. Napadla sta oba orožnika ter je pri tem dobil 29 letni kaplar Raca Marko iz Bosanskega Grahova hude poškodbe po glavi in rokah, dočim je drugi orožnik moral pred nasilnimi fantoma pobegniti. Močno pobitega kaplarja Raco Marka so pripeljali v ljubljansko bolnišnico.

Zagoneten dogodek v mestnem parku

Maribor, 31. avgusta.

V nočnejši noči je obvestil lastnik graščine pod Piramido g. Twickel mariborsko policijo o zagonetnem dogodku, ki se je odigral malo poprej v poznih nočnih urah pod oknom njegovega stanovanja. G. Twickla so prebudili iz sna presunjavici kriki, ki so prihajali izpod okna. Bil je glas ženske, ki je klicala na pomoč. Planil je k oknu, pa je opazil spodaj na cesti, ki vodi med parkom in njegovim graščinskim poslopjem, zaprt osebn avto, okoli katerega je stalo nekaj moških. Iz avtomobila so odmevali klici. G. Twickel je vprašal, kaj je in če rabijo kako pomoč. Na te besede so moški naglo planili v avto, zaloputnili vrata in avto je med kriki, ki so prihajali iz vozila, odbrzel v smeri proti mestu. Policija je na podlagi te prijave podvzela obširno racijo v parku in po mestnih ulicah, vendar ni mogla ničesar odkriti. Prav tako se še danes ni dalo ugotoviti, kaj in kako je bilo s tem avtomobilom, iz katerega je klicala nepoznana ženska na pomoč.

Veliki pustolovni film o sreči in nesreči v igri in ljubezni

Razbita banka v Monte Carlu

V glavni vlogi: RONALD COLMAN in JOAN BENNETT

Premiera danes v kinu SLOGI

Kulturni koledar

Hofman Mihael

1. sept. 1826 je umrl v Ljubljani nabožni pisatelj Hofman Mihael. Rodil se je 1. 1755. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, bogoslovje pa v Gradcu. Potem je služboval po raznih kranjskih in štajerskih župnijah, bil korar in šolski nadzornik v Novem mestu. Hofman je bil eden izmed tistih duhovnikov, katere struja škola Karla Herbersteina ni mogla pridobiti za rigorizem. L. 1791 je priredil molitvenik v »Viži sveto mašo slišati«. V Novem mestu je zbiral gradivo za sistematično slovensko življenje svetnikov. Večina njegovih stvari je ostala v rokopisu pri lj. frančiškanih.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sredo, 1. septembra: Egidij. Cetrtek, 2. septembra: Stefan. Nočno službo imajo lekarne: Mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 4 in mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

SILOGA

Premiera!
Veliki pustolovski film
Razbita banka v Monte Carlu
V glavni vlogi Ronald Colman in Joan Bennett
Pri vseh predstavah nastopa čudežni tenomen Madame Elisabeth.

MATICA

Danes poslednjič
Velik spijonažni film
Azev
Mož z dvojnim življenjem in dvojno vlogo
Olga Čehova W. Liebenelner

UNION

Velika muzikalna revija
Plešem za tebe
Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Državni konservatorij sprejema stare in nove gojence od danes do vključno 7. septembra. Vpisovanje je vsako popoldne od 9–12 v konservatorijski pisarni v Gosposki ulici 8-1. Vse podrobnosti so razvidne z razglasne deske v veži zavoda. Pevski zbor Glasbene Matice prične z rednimi vajami v četrtek, dne 2. septembra ob 20. Pol ure pred to vajo vsega mešanega zbora naj se zglase novi, dobri pevci in oni člani, ki lansko sezono niso posekali vaj. Vaje se bodo vršile redno ob torkih in četrčkih ob 20.

Danes se prične vpisovanje v šolo Glasbene Matice in sicer od 9–12 in od 15–17 popoldne. Vpisovanje bo še jutri in pojutrišnjem, v soboto popoldne pa je že razdelitev in določitev urnika. Gojenci naj se oglašujejo v spremstvu staršev v pisarni Glasbene Matice v Gosposki ulici 8-1.

Velikodušen dar. Ivan in Ana Sunara, Cankarjevo nabrežje 5, sta darovala za mestne reveže 200 din v spomin pokojnemu Ivanu Katilinič-u, Kaštel Novi, Dalmacija. Za velikodušen dar iskrena hvala.

Naknadno cepljenje proti kozam se bo vršilo za zamudnike od 1. do 8. septembra t. l. v času od 8–10 v prostorih Mestnega fizikata. To izjemno naknadno cepljenje pa ne izključuje kazenskega postopanja proti onim, ki niso dali otrok cepiti v času splošnega javnega cepljenja in tega takrat niso opravili.

Promenadni koncert. Turistični odbor za Ljubljano priredi v sredo, dne 1. septembra 1937 ob 8 zvečer promenadni koncert za Bežigradom. — Igrala bo delavska godba »Zarja« pod vodstvom kapelnika g. Iva Grodnja.

Ljubljansko gledališče

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani opozarja na razpis abonmaja za gledališko sezono 1937-38. Seznam opernih, operetnih in dramskih del, ki se bodo izvajala v bodoči sezoni, je bil objavljen v časopisu. Ugodni plačilni pogoji omogočajo vsakomur posej gledaliških predstav. Prijave za abonma se sprejemajo od petka 3. do srede 15. septembra v veži dramskega gledališča vsak dan od 10 do 12 in od 15 do 17. Vse podrobnejše informacije istotam.

Za časa velesjema se bodo vršile v operi nekatere operne in operetne predstave. Prvi dve bosta: Beneška opereta »Pod to goro zeleno« in Gotovčeva opera »Ero z onega sveta«.

Operna predstava pod milim nebom. Dne 7. septembra se bo izvajala Masegnejeva opera »Cavalleria rusticana« pred Glasbeno Matico.

Posebno zanimiva premiera operete »Caricine Amaconke« se bo vršila 11. septembra v operi. Pričetek redne dramske sezone bo v drugi polovici, t. j. proti koncu meseca septembra. Kot prve predstave se bodo uprizorile: Shakespearejev »Julij Cezar«, Suhovo-Kobylinovo igro »Tarekino-va smrt«, Pahorjevo izvirno slovensko dramo »Viničarji« ter Kurt-Weillovo »Beraško opero«.

Objava

Ministrstvo za pošto, telegraf in telefon je na podlagi zakona o Društvu Rdečega križa odredilo, da se mora v času od 19. do 25. septembra 1937 plačati za vsa navadna in priporočena pisma, dopisnice, razglednice, navadne in vrednostne pakete ter za telegrame v tujskem prometu obvezna pristojbina za Rdeči križ v znesku 50 par. Za ostale poštnice pošiljke, kakor tudi za one pošiljke, ki so po zakonu poštnine proste, se ta pristojbina ne plača. Za pošiljke v inozemstvo plačilo pristojbine ni obvezno.

Pristojbina za Rdeči križ se plača s posebnimi znamkami Rdečega križa.

Pouk angleščine v ljubljanskih gimnazijah

Kraljevska banska uprava objavlja, da se s šolskim letom 1937-38 uvede na ljubljanskih realnih gimnazijah pouk angleščine v III. razredu. — Učenci naj se odločijo ali za nemščino ali za angleščino in naj izbere ob vpisu v III. razred naznani. Opozorja pa se, da se bodo učenci mogli ob prestopu na kak zavod izven Ljubljane v banovini učiti le nemščine in da bodo morali opraviti ustvarni dopolnilni izpit ob prestopu. Kajti angleščine se bodo mogli učiti učenci v dravski banovini edino le v Ljubljani, sicer pa na nobenem srednješolskem zavodu.

Obenem sporoča kr. banska uprava, da se bo do 11. državnih realnih gimnazij v Ljubljani — Poljanska cesta — sprejemali učenci samo v IV. in VIII. razred.

Madžarski časniki in zdravniki v slovenskih zdraviliščih

Maribor, 31. avgusta.

V našem tujskem prometu je Madžarska važen faktor, ki je bil dosedaj vse premalo izkoriščen. Zlasti velja to za naša zdravilišča, posebej se za Rogaško Slatino, ki je pred vojno imela pretežno madžarske goste, dočim so po vojni izostali. Šele zadnja leta se opaža prizadevanje, da si zopet pridobimo madžarske turiste. V tem pogledu je izvršila letos veliko delo Tujskoprometna zveza v Mariboru, ki je v zvezi z upravami zdravilišč Rogaške Slatine, Dobrne in Rinskih Toplic povabila madžarske zdravnike in novinarje v goste. V soboto popoldne se je pripeljala preko Kotoribe 120 zdravnikov in novinarjev, samih uglednih osebnosti iz Madžarske. Na meji so jih sprejeli v imenu Zdravniškega društva v Mariboru dr. Bedjanič, v imenu Tujskoprometne zveze pa inž. Slajmer in ravnatelj Loos. Gostje so si ogledali v dveh dneh Dobrno, Rimske Toplice in Rogaško Slatino. V Rogaški Slatini jim je priredila uprava banket, na

katerem so izrekli zdravice ravnatelj kopališča Gračner, banski svetnik dr. Abramovič, za zdravniško zbornico dr. Ahčin, za Slov. zdrav. društvo dr. Malko, vseuč. profesor dr. Nenadovič iz Belgrade, zahvalila pa sta se v imenu gostov dr. Balazs in Schick. Danes popoldne so se gostje pripeljali na štirih avtobusih v Maribor. Ogledali so si mesto, popoldne pa jim je mestna občina priredila na Mariborskem otoku zakusko, pri kateri jih je pozdravil mestni župan dr. Juvan. Zahvalil se mu je dr. Balazs. Po zakuski so se zopet odpeljali v Rogaško Slatino, jutri pa se vrnejo nazaj v domovino. Gostje so polni hvale o lepotah naše pokrajine, osobito naših zdravilišč, Maribora, posebej pa še Mariborskega otoka. Ne morejo tudi prebraviti prijaznega sprejema in gostoljubja, ki so ga bili povsod deležni. — Gotovo bo ta obisk znatno pripomogel, da bodo oživele turistične zveze med obema državama in da bodo naša zdravilišča zopet deležna živahnega dotoka gostov iz Madžarske.

Za malenkost - huda kazen

Dva vlomilca obsojena na 4 leta robije

Ljubljana, 1. septembra.

Pred malim kazenskim senatom sta včeraj stala dva elegantna človeka. Prvi je bil nizke postave, oblečen v nekoliko zmečkano, drugače prav lepo obleko. Bil je to Ivan Bohutnik, roj. 24. marca 1902 v Zadvoru, pristojen v občino Dobrunje, po poklicu monterki pomočnik. Ta je bil obtožen kar treh deliktov. Prvič, da je poskušal vlomiti kar tri belem dnevu, ko so bili domači odsotni na polju, pri posestniku Josipu Janežu v Sneberjah, drugič, da je 7. marca letos vlomil v stanovanje Franciške Čudrove v Lukovici ter ji odnesel razno zlatnino in dragocenosti za skupno vrednost 3037 din in tretjič, da je 9. maja v Slapah pri D. M. v Polju z nožem lahko poškodoval Milana Dimnika, ko ga je ranil pod desno ključnico. Se elegantnejši je bil Andrej Rant, rojen 21. oktobra 1893 na Fužinah, ki je obtožen samo poskušenege vlom pri Janeževih skupno z Bohutnikom. Oba je prepodila mala deklica Cilka, ki je bila doma in je slišala ropot na podstrešju.

Pred malim kazenskim senatom, ki so ga tvorili gg. sodniki: K. Javoršek kot predsednik in kot sodniki Ivan Brelji in Fran Gorečan, sta oba zanikala vsako krivdo in vse tajila. Bohutnik je star zločinski tip, ki je bil zaradi ropa že obsojen na 5 let robije, hkratu je prevečan hitotapec in prodajalec saharina. Strokovnjak je v organizaciji vlomov. Pri Čudnovi v Lukovici je poprej lepo prišel tja in se začel zanimati za vse malenkosti. Mamica Čudnova, misleča, da jo je obiskal kak pošten človek, mu je vse razkazala. Pokazala mu je lepo browning in celo karabinko. Pri njej je nastopal kot kupec. Ponoči pa je lepo neopaženo

vlomil v stanovanje in ji odnesel vse dragocenosti, ki jih je takoj »spravil« v denar. Andrej Rant, ki je bil že obsojen zaradi raznih vlomov na zločinski postaji dvakrat po 7 let težke ječe, je prav tako zakrknjen zločinski tip. Sedaj je bil obtožen le poskušenege vlom v Sneberjah.

Priča, mamica Čudnova, je prav lepo pripovedovala, kako jo je obiskal mali Bohutnik. Pravil ji je, da kupčuje s saharinom. Prostočasno je pravila sodnikom:

»Vse sem mu pokazala. Tudi revolver in dolgo puško-karabinko. Vse si je ogledoval, posebno zlatnino. Sle so mu oči kot blisk.« Ponoči je Bohutnik vlomil tako, da je pri stranskem oknu zvil železen križ. Lomastil je po hiši. Mamica Čudnova je bila sama, doma. V svoji sobici je ždela. Sama je drastično povedala sodnikom:

»Vse je bilo razmetano. Če bi šla doli v sobo, bi kar od strahu umrla. Odnesel mi je tudi 41 klobas.« Predsednik: »Ali ste jih šteli?« Priča: »Imela sem jih natanko preštete. Škoda jih je.« Bohutnik je povedal, da je zelo jezen »na vamparje in debe-luharje«.

Bila sta obsojena: Ivan Bohutnik zaradi poskušenege vlom v Sneberjah in zaradi vlom pri Čudnovi na 2 leti in 6 mesecev robije. Rant Andrej pa zaradi poskušenege vlom v Sneberjah na 1 leto in 8 mesecev robije, oba pa v izgubo častnih državljanjskih pravic za 5 let. Bohutnik pa je bil oproščen od obtožbe zaradi prestopka lahke telesne poškodbe. Oba nista sprejela sodbe in sta prijavila revizijo. Državni tožilec dr. Fellahar pa priziv zaradi prenizke kazni.

Za kulisami boksarske slave

Ko dnevno beremo v časopisih o velikih boksarskih dvobojih in o ogromnih zasluhkih, ki si jih posamezni svetovni boksarski prvaki zaslužijo s pestjo v toku dvajsetih minut, se moramo naravnost čuditi. Nekateri svetovni prvaki, kot na pr. Dempsey so z enim svojim nastopom zaslužili večih več kot milijon dolarjev. Vendar bi bilo popolnoma napačno, če bi pri tem gledali samo številke in slavo, ki jo uživajo boksarji na zunaj. Kratak pogled za kulise nam prav jasno pokaže, da se daleč ni vse zlato, kar se svetli.

O usodah teh boksarskih prvakov bi se dale pisate cele knjige. Naravnost čudovito pa je to, da so skoraj vse usode svetovnih prvakov enake. V prvem času je doba vzpona, doba najtršega dela in ogromne energije, ki stremi za tem, da doseže svoj postavljeni cilj. Z vedno večjimi uspehi pa gredo roko v roki tudi druge izpremembe. Samopijoni postajajo pri izbiri svojih nasprotnikov in v boju zelo previdni in razvajeni. Razumljivo je, da to vpliva tudi na njegovo športno delavnost, ki postaja dan za dnem bolj zanikarna. Prvaki se pomaloma pomehkužijo in navadijo udobnega življenja, ki ga nočejo več zamenjati s svojim prejšnjim treningom.

Nekdanje fanlostvo, borbenost in odpornost naravnega človeka popuščata. Nastajajo borbe z me-nažerji, tožbe zaradi obljube zakona, ki je niso držali, vedne ločitve in slične stvari, ki napravljajo življenje boksarjev popolnoma drugačno, kot bi moralo biti. Mnogokrat se dogaja, da padajo toliko slavljani in bogati prvaki vedno globlje, tako da je njihova jesen življenja revna in popolnoma zapuščena. Nihče več ne pozna človeka, o katerem so svoj čas pisali časopisi dolge kolone.

Koliko imamo primerov, ki nam ponovno dokazujejo, da samo denar ne napravlja ljudi srečnih. Nekdanji svetovni prvaki Carnera je bil kljub svojim ogromnim dohodkom vedno v finančnih stiskah. Nad njim je stalno stala njegova bivša nevesta, ki je zahtevala velikansko odškodnino zato, ker ji je obljubil zakon in ker je ni poročil. Slična usoda je zadela Sullivan, ki so ga imenovali najboljšega boksarja vseh časov. Tudi on se je zapletel v drage pravde in spore, zaradi katerih je popolnoma obubožal. Nekdanji prvak Corbett, ki ga je nasledil Dempsey, je trdil, da sploh ne ve, kaj so to pravde. Toda to je trdil samo toliko časa, dokler ni postal svetovni prvak. Od tega trenutka dalje pa je bil prepričan, da na svetu ni ničesar drugega, kot samo sodišče. Klasičen primer za pravilo, da denar res ne napravlja človeka srečnega, je Maks Baer. S svojo zmago nad Schmelingom je pridobil velikansko premo-

ženje in odprla se mu je pot, ki mu je nudila veliko možnost, da bi postal občeveljan filmski igralec. Istočasno pa je moral pred sodiščem odgovarjati trem nevestam, poleg tega se je pa še zapletel v dolgo pravdo s svojim menažerjem.

Vendar imamo pa tudi takaj izjeme, ki so znali zaslužiti lep denar, ga dobro založiti in ga celo ohraniti. Med njimi moramo omeniti Nemca Schmelinga in zlasti Amerikanca Gene Tunneya, ki ima danes lepo premoženje in dober družabni položaj.

Program letošnjih balkanskih iger

Sedme balkanske igre bodo letos v Bukarešti. Našemu zastopstvu je, kakor smo poročali, že zagotovljena denarna podpora in je Zveza tudi že določila atlete, ki bodo zastopali Jugoslavijo v Bukarešti. Danes prinašamo še točen spored balkanskih iger:

Nedelja, 5. septembra: Ob 16 svečana otvoritev, predteki na 100 m, skok v daljavo, tek na 800 m, met kopja, finale na 100 m in štafeta 4×400 m.

Sreda, 8. septembra: Predteki na 200 m, predtek preko zaprek na 400 m, met diska, tek na 1500 m, skok v višino, finalni tek na 200 m, tek na 10.000 m, met kladiva, finale na 400 m preko zaprek, balkanska štafeta.

Nedelja, 12. septembra: Maratonski tek, predteki na 400 m, met kroglice, predteki na 110 m preko zaprek, troskok, tek na 5000 m, met diska — helenski stil, finalni tek na 400 m, finalni tek na 110 m preko zaprek, štafeta 4 krat 100 m, prihod maratonskih tekačev, svečani zaključek.

Čehi o zmagi Jugoslavije

Vsi večerajšnji praški listi poročajo o sobotnem in nedeljskem igralnem dvoboju Češkoslovaške in Jugoslavije. Listi podčrtavajo, da so že davno minili časi, ko so Čehoslovaki tako srečanja gladko odločili v svojo korist. Igralni šport v Jugoslaviji se je po njihovem mnenju v zadnjih letih sijajno razvil, čeprav jugoslovanski igrači niso skoraj nikoli tekmovali na mednarodnih tekmah. Zlasti priznava veliko premoč v moških disciplinah in omenja zlasti Villana in Defilipisa, ki sta v štafeti 4×200 m in tudi v posameznih disciplinah dosegla rezultate, ki dosegajo evropsko višino. Omalovažujejo pa znano našega Žihlerja, za katerega pravijo, da je sicer res izreden skakač, da pa je Leikert boljši in da je Žihlerova zmaga bolj zasluha sodnikov.

Vsled spremenjenega programa potujejo Čehi v Trst, ker so odpadla napovedana gostovanja v Splitu in v Ljubljani.

S prerezanimi žilami v Dravo

Maribor, 31. avgusta.

Na dravskem mostu se je odigral pretresljiv prizor, ki je vzbudil med pasanti precej razburjenja. Sredi največjega prometa se je pojavila na mostu ženska, ki si je z naglo kretnjo prerezala z nožem na levi robni žilo. Kri je curkoma brizgala iz prerezanih žil ter je rdečela lla. S tako krvavečo roko je poskušala ženska preplezati ograjo, da bi se vrgla v globino. Takrat pa so priskočili pasanti, ki so žensko prijeli ter ji preprečili, da bi se vrgla v Dravo. Izročili so jo stražniku, ki je obvestil reševalno postajo, da so jo spravili naglo v bolnišnico. Bila je to 24 letna Ana Pečnik, ki je hotela izvršiti samomor iz ljubosumnosti.

Od tu in tam

Izredno optimistično se izražajo voditelji srbskih zemljoradnikov glede sporazuma s Hrvti. Na zborovanju v okolici Šibenika je zemljoradniški prvak dr. Čubrilož izjavil, da je prišel na zborovanje samo zato, ker bi hrvatskim kmetom rad povedal, da je danes skupina srbskih zemljoradnikov začela ponovno živahno delati za sporazum. Po njegovem prepričanju sporazum ni več daleč.

Kopališče Ilidžo, ki je najlepše in najbolj znano kopališče ter zdravilišče v Bosni, bodo prihodnje leto temeljito popravili in olepšali. Finančno ministrstvo je odobrilo kopališki upravi, da si najame posojilo treh milijonov dinarjev v ta namen. Ilidža si hoče tako zagotoviti mesto, ki ga je od sedaj zavzemala med jugoslovanskimi letovišči in kopališči, ki so začela izboljševati kopališčne naprave, zlasti ona v Srbiji.

Močno deževni dnevi vladajo v Beogradu. Pred tremi dnevi je bil tam tak nalič, da so morali v mestu samem večkrat nastopiti gasilci in s črpalkami črpati vodo iz kletnih stanovanj. Nevhite se sicer niso ponovile, pač pa dež neprestano in nenehoma pada. Mnogo cest v okolici je raztrganih, preplavljenih je pa tudi nekaj železniških prog.

Skozi okno je med prepriom vrgel svojo ženo zemunski mesar Svetislav Petrovič. Ze dalj časa med njim in ženo ni bilo zastopnosti, prepri in pretepi so bili na dnevnem redu. Predvečrajšnjim sta se spet skregala. Razjarjena žena je Petroviču zagrozila, da mu bo v obraz vrgla raztopino solne kisline. To je pa mesarja še bolj užejilo, da je ženo zgrabil in jo z vso silo vrgel skozi okno na cesto. Težko poškodovano ženo so reševalci prepeljali v bolnišnico, Petroviča pa so policaji odpeljali za zapah.

Zanimive volitve so imeli v Zemunu. Tamkajšnja katoliška župnija voli svoj patronski odbor, ki je obenem nekaj ekbrnik za vzdrževanje cerkve. Volitve so potekle v znamenju spora med Hrvati in jevitičevsko orientirano skupino. Hrvati so poklicali na pomoč Nemce in je njihova lista zmagała. Drugo skupino pa je vodil znani zemunski jevitičev Lav Spisčić. Skupina, ki je zmagała, obeta nekaj sprememb v načinu obdavljenja vernikov. Dosedanja jevitičevsko barvana uprava je vse dav. ščine za vzdrževanje cerkve razdelila tako, da so jih plačali le nekateri iz nižjih slojev, gotova družba pa je bila prosta. Nova uprava pa bo dajlatve enakomerno porazdelila.

186 nagrad najrazličnejše vrste je razpisala uprava zagrebskega velesjema za svoje obiskovalce. Prv nagrada je lep osebni avtomobil, druga oprava za spalnico, oprava za jedilnico, mnogo preprog in drugega. Kajpak je zato med obiskovalci veliko zanimanje ne samo za velesjemse razstave, temveč še bolj za izid zvebanja. Kaj ne bi kazalo tudi v Ljubljani uvesti nekaj sličnega.

Predstavniki svetovnih novinarskih agencij, ki sejejo in zborujejo na ladji »Dubrovnik«, bodo prišli v petek v Zagreb s posebnim vlakom. V Zagrebu bodo obiskali razne zavode in naprave, nakar bodo krenili v Ljubljano na razstavo slovenskega novinarstva na velesjemu. Po ogledu Ljubljane jo bodo odrinili na Bled.

Hlev je zažgal kmet Jakob Spandič v Remetah pri Zagrebu, da bi se masčeval nad nezvezo ženo. Jakob je prišel zvečer domov in zalotil svojo ženo z nekim njegovim prijateljem. Cim sta grešnika zapazila Jakoba, sta pobegnili. Ker je Jakob mislil, da sta obadva pobeignila in se skrila v hlevu, je hitro podtaknil ogenj. Hlev je bil hipoma v plamenih in je tudi do tal zgorel, čeprav so prišli gasilci takoj na kraj požara. Spandič je orožnikom mirno povedal, zakaj je hlev zažgal, samo razočaran je bil, ko so mu povedali, da na pogorišču niso našli nobenih zgoženih kosti...

Spomenik pokojnemu Stjepanu Radiću bodo Hrvati postavili v Maču pri Zlataru. Spomenik je izdelal znani kipar Avguštinčič, odkrili pa ga bodo z velikimi slovesnostmi in paradami v nedeljo 5. t. m. Čisti dobiček proslave bodo dali v sklad za pomoč Hrvatoma, ki so jih prizadele razne vremenske katastrofe.

60 kg težkega soma je v Muri pri Čakovcu ujel nek ribič. Najprej so graničarji »zagledali, kako je na vrhu vode plaval neka velika riba ter obvestili zakupnika lova. Ribič je ribo začel v mrežo, nakar jo je stehal. Bil je som izredne teže. Videti je bilo, da je bil som omamljen, najbrž od konoplje, ki jo v bližnjih vaseh perejo kar v Muri.

V splitsko pristanišče je včeraj zaplul luksuzni belgijski parnik »Leopoldville«, ki se nahaja na krožnem potovanju po Sredozemskem morju. Na parniku je okrog 200 potnikov, glavni namen prihoda pa je propagandna za zblizanje med Jugoslavijo in Belgijo. Na parniku je namreč posebna radijska oddajna postaja, s katero se propaganda vrši. Danes bo ladja odplula iz Splita spet nazaj v Sredozemsko morje.

Lov na strupene kače je v avgustu glavni posel in zaslužek revnih Hercegovcev. Prav v avgustu vlada v Hercegovini največja vročina, taka, da po-ka kamenje. V tem svetu kar mrgli strupeni kače. Pred šestimi leti je mostarski Higienški zavod začel vabiti kmete, naj love kače in jih zavodu za denar oddajajo. Kmetje so bili spočetka kajpak skeptični, ko so pa res dobivali denar na roko, so pa postali neodoljivi lovci. Nalovljene kače devajo v buče, da jih žive izroče zavodu, od tam pa gredo spet v Zagreb v glavno skladišče pri tvrdki »Jugofa«. Kolikor strupenih kač se nalovi, toliko jih potem kupi nemška tvrdka Bayer (znana tvornica medicinskih preparatov in zdravil, ki spada v koncern I. G. Farbenindustrie). Zaslužek kmetov je sicer skromen, nekaj pa vendarle nese.

Primo Carnera, znani orjaški italijanski bokser in bivši svetovni boksarski prvak, se je v ponedeljek mudil v Sušaku. Ker je Carnera visok preko dva metra, so ga ljudje seveda takoj spoznali in občudovali. Carnera se je med svojimi občudovalci malo muzal in jim pokazal nekaj izrazitih znakov svoje velikanske postave: pokazal jim je svoj čevelj, ki ima številko 56, potem dajal avtograme itd... Povedal pa je, da bo spet odrinil v Ameriko in se boril za boksarsko prvenstvo.

S pomočjo svojih dveh ljubincev je umorila Radmila Mihajlovič iz Male Kruševice svojega moža. Sodišče v Jagodini je obsodilo njo in enega od ljubincev na smrt, drugega pa na dosmrtno robijo. To je obenem prva ženska, ki je bila v tem kraju obsojena na smrt. Preteklo noč pa je nenadoma ušla iz zapore, spet s pomočjo nekega novega ljubimca, ki bi moral odsedeti tri leta robije zaradi kraje. Ubežnika sta med potjo ukradla tudi vojaško puško jeftinskega čuvaja. Oblastem je prava uganka, kako sta izvršila oba kaznjenca ta beg, kajti vrata celice so ostala zaprta, pa tudi v celici sami ni nobenih znakov, ki bi kazali na poskus bega.

Kitajci najboljši odjemalci Anglije

Če Anglija ne more ravnodušno gledati, kako Japonci brezobzirno zasledajo Kitajsko, ne izvira njihov strah za Kitajsko nikakor iz njihove priznane človekoljubnosti, ampak z njihovega mnogo bolj priznanega trgovskega čuta. Če izgube Angliji Kitajsko, izgube ne samo najboljši trg, ampak tudi ogromne vsote, naložene v raznih podjetjih na Kitajskem.

Vsega angleškega kapitala na Kitajskem računajo na 350 milijonov šterlingov ali 87 milijard dolarjev, od česar dobe samo na obreštno letno okrog 20 milijonov šterlingov (5 milijard dolarjev). Potem prodaja Anglija mesečno za milijon šterlingov (čez 200 milijonov dolarjev) razne robe Kitajcem. Za razpečevanje angleškega blaga po Kitajskem imajo kakih 14.000 svojih angleških ljudi, med katerimi dobijo pravcate junake in raziskovalce neznanega ozemlja, ki z neverjetno drznostjo in vztrajnostjo iščejo novih odjemalcev ali zalagajo stare po krajih, kjer dotlej še ni stopil noben belokožec in bi tudi ne dospel ali pa bi se gotovo vsaj nikdar več ne vrnil.

Neki angleški poročevalec pripoveduje o nekaterih takih trgovcih, ki jih je srečal na svojih potovanjih po Kitajskem. Najimenitnejši je oni, ki je rekel, da trguje že 30 let po Srednji in Severni Kitajski in pozna skoro vsako ped zemlje, po krajih, kjer mrgoli roparjev kot gob po dežju, kjer razsajajo najhujše nalezljive bolezni, pa je bilo najhujše, kar ga je zadelo — zobobol. Vsi krajevni in roparski poglavarji so njegovi prijatelji. Z vsakim se zna pomeniti v njegovem domačem narečju, tako da če bi ga kak nepripravi zagrabili, bi nastala prava vojska med poglavarji za njegovo osvoboditev.

Nekoč so roparji ujeli večjo skupino razisko-

valcev, ta pa je poznal dobro roparskega poglavarja, šel k njemu in pripeljal sam vse raziskovalce na varno.

Zopet drugi kupuje za svojo tvrdko pri Mongolih in tatarskih nomadih konjsko dlako in žimo in je pri njih tako priljubljen, da se jih je nekoč kar več rodov skupaj spravilo nad roparje, ki so jim ga vjeli.

Takih angleških prodajalcev je na Kitajskem na stotine in vsako leto pošiljajo angleške tvrdke nove moči na delo. Dvajsetletni fantje, ki se jim hoče drznih doživljajev, prihajajo v najboljše šole

Na barikadah Šanghaja. Francoski vojaki branijo del mesta, kjer živi veliko število Francozov.

Centralna kurjava za obleko

Seveda ne za navadno obleko, ampak za potapljaško! Do sedaj je bil miraz zelo resna ovira za potapljače, da niso mogli ostati pod vodo dalje, kot bi drugače lahko in da so bili zaradi mraza mnogo bolj neokretni, kot so že tako. Sedaj je pa neki Francoz iznašel potapljaško obleko iz dveh plasti, med kateri dovajajo po posebni cevi iz površja toplo vodo, ki kroži po obleki in omogoča potapljaču večjo gibčnost in daljše bivanje pod vodo. Če postane prevroče, potapljač lahko sporoči in njegovim željam je ustrezno.

Prizor s čudne tekme, kakršne prirejajo na Angleškem. Tekmujejo namreč v tem, kdo ima močnejši glas. Zmagovalec postane klicar, kakršne imajo po nekaterih angleških mestih, da javljajo ljudem pomembnejše novice.

Lepa zgleda hvaležnosti

Hvaležnost je menda lastnost, v kateri se bolj odlikujejo živali kot ljudje. Vendar imamo tudi nekaj lepih zgledov človeške hvaležnosti.

Leta 1834 je prišel v neko ribiško naselbino v Ameriki protestantski pastor Wiseman. Ker je imel zelo pičlo plačo, so ga njegovi verniki kljub svojim slabim razmeram velikodušno podpirali. Letos pa, čez več kot sto let, je poslal vnuk onega pastora, ki je svojim potomcem zaščital, naj se, kadar jim bo sreča v življenju mila, spomnijo svojih dobrotnikov, občini kakih 80.000 din, ki naj se porazdele med njene najrevnejše prebivalce.

Drug tak zgled hvaležnosti je neki Fergusson iz Anglije, ki se je l. 1876 z nekaterimi potniki rešil iz razbite ladje. Po desetdnevni blodnji po morju se je Fergusson spustil v morje z vzklikom: »Zbogom! Umiram od žeje!« Clough pa ga je potegnil nazaj v čoln in mu dal zadnje kapljice vode iz svoje čutare. Drugi dan jih je našla in naložila neka ladja ter spravila na varno.

Clough je že ostal ter v precejšnji bedi preživel zadnje dni svojega življenja v Avstraliji. Nekega dne pa nenadoma dobi 1000 funtov (čez 200.000 din), katere mu je zapustil njegov nekdanji rešenelec Fergusson.

Za trenutek dobre volje

Neki govornik se je v začetku svojega govora takole opravičil: »Gospoda, prav tako se počutim, kakor človek, ki je prišel k zdravniku in ga prosil: »P-p-prosim, g-g-gospod doktor, da b-b-bi me p-p-pregledali!«, pa ga je zdravnik vprašal: »Kaj vedno tako jecljate?« »Ne, ne v-v-vedno! S-s-samo k-k-kadar g-g-govorim.«

Neki zamorski mornar je bil sprejet v bolnišnico v Zadnji Indiji, pa je kmalu ozdravel. Vendar se mu je bolnišnica tako priljubila, da je zlepa ni hotel zapustiti in se znal tako potvarjati, da mu zdravniki niso mogli do živca.

Nato pa pride nov zdravnik in ko zve za tega čudnega bolnika, gre naravnost k njemu in ga

za spoznavanje običajev in jezikov, v oddaljeno kitajsko pokrajino, pozneje pa začno samostojno prodajati in potovati.

Zato ni nič čudnega, če je Kitajska preplavaljena z angleškimi proizvodi. Po mestih rabijo angleške svetilke, angleški petroleji, premog, ki ga kopljejo angleške družbe, vozijo angleški avtomobili, angleške cestne in velike pokrajinske železnice; v poljedelstvu imajo angleška umetna gnojila, mongolski nomadi se umivajo z angleškim milom in kade angleške cigarete. Po vseh notranjih kitajskih vodah plove vsaj petina angleških rečnih parnikov pod poveljstvom angleških kapitanov in 148 kitajskih trgovskih ladij je angleškega izvora.

Sedaj naj pa la ogromen kitajski trg prevzame Japonska, kateri je tudi silno mnogo na tem, da razširi svojo trgovino, pa bo tudi Anglija občutila težje čase, pa se bo tudi njej odstotek bogatašev znižal in celotno stanje približalo stanju ostalih evropskih držav.

Radio

Programi Radio Ljubljana

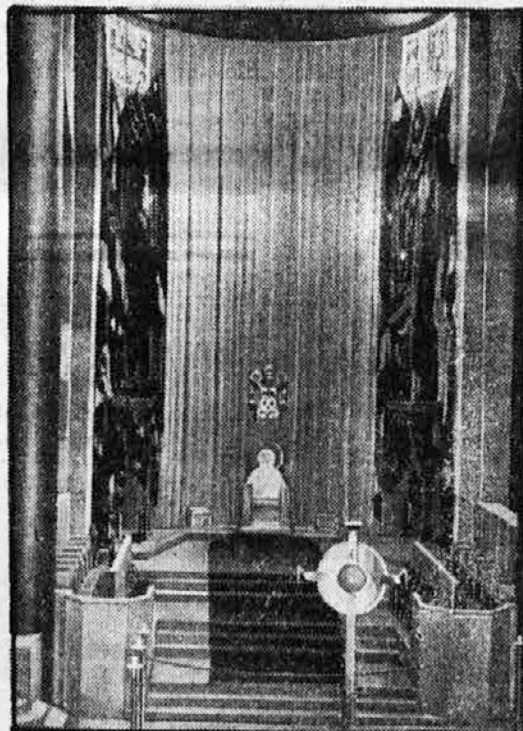
Sreda, 1. septembra: 10 Prenos otvoritve ljublj. velesejma — 12 Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Čas, spored, obvestila — 13.15 Španski napet (plošče) — 14 Vreme, borza — 19 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Sah — 20 Harmonika in citre (plošče) — 20.10 Mladinska ura: Eno in drugo še o glasbi (z. dr. Anton Dolinar) — 20.30 III. koncert oddelka zbora Glasbene Matice: Narodne iz Kokošar-jeve zbirke v E. Adamičevi prireditvi. Vodi ravnatelj Albin Lajovic — 21.15 Podoknice (plošče) — 21.30 Rad. orkester — 22 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Rad. orkester.

Drugi programi

Sreda, 1. septembra: Belgrad: 20 Arie — 20.50 Humor — 21.30 Narodne pesmi — Zagreb: 20 Ljubljana — Dunaj: 19.25 Simfonični koncert — 20.45 Plošče — 21.45 Violina — 22.20 Plesna glasba — Budimpešta: 19 Ciganska glasba — 20.50 Operni orkester — 22.20 Jazz — 23.10 Plošče — Trst-Milan: 17.15 Plesna glasba — 21 Igra — Rim-Bari: 21 Pihala — Praga: 19.35 Pester program — 20.50 Orkestralni koncert — Varsova: 21 Chopinov koncert — 22 Salonski jazz orkester — Hamburg: 19 Plesna glasba — 22.10 Narodne pesmi — 20.35 Beethovnova II. simfonija — 21 Schillerjeva tragedija »Don Carlos«

Indijska razstava na velesejmu

Kače velikanke — pitoni. Naj omenimo poleg drugih čudes indijske džungle, ki jo bomo imeli priložnost videti na veliki misijonski razstavi na velesejmu (paviljon »G«), njene strahotne prebivalce, ki se skrivajo med pisanimi lijanami, na deblih orjaških dreves — pitone ali udave (Python molurus L.). Tudi ti so preromali dolgo pot iz Indije v Ljubljano, da nam predstavijo svojo čudovito deželo, tako pestro in čarobno. Pitoni so največje kače Prednje Indije in Ceylona, pravi orjaki, do 4 m dolgi. Na zadnjem koncu imajo neznatne ostanke ekstremitet (nog) v obliki kaveljev, kar je ena izmed posebnosti te vrste kač. Rep služi pitonu za prijem na deblo ali vejico, če se zviška vrže na žrtev. Njene žrtve so ptice in sesalci, zlasti mlade gazele, antilope in druga parkljata divjad. Svoj plen ovije z životom, da se ne more ganiti in ga počasi požre. Vsako nepreveliko žival more zadušiti že s svojim stiskom, prav tako tudi človeka; tako izredno moč ima v svojih mišicah. V ujetništvu so jo opazovali, da je pojedla celo vrsto nekih ovac, 4, 11 do 17 funtov težke, ki so imele še 3—7 cm dolge rogove. To ni prav nič čudno, ker ima piton zelo raztegljiva usta, ki jih more precej povečati naprej in na strani, prav tako ima podaljšan želodec. Zobe ima obrnjene navznoter in v več vrstah. Njemu sorodni piton (Python bivallatus Schl.) živi na Javi v Zadnji Indiji in Južni Kini ter doseže dolžino 10 m. Hagenbeck je opazoval, da vzdrži 25 mesecev brez hrane. Ujel sploh nerad prime za hrano. Tudi to kačo bomo videli, lepo preparirano, na velesejmu v indijski misijonski razstavi, na kar vse obiskovalce posebej opozarjamo.

Notranjostina vatikanskega paviljona na pariški svetovni razstavi.

začne meriti. Črnc z zanimanjem opazuje merjenje in vpraša, čemu to.

»Imeti hočem mero za krsto,« je rekel zdravnik, »ker smo spoznali, da ne moreš več ozdraveti in ker smo preveč usmiljeni, da bi te puščali še naprej v takih bolečinah!«

Še istega dne je mornar zapustil bolnišnico.

Mlad advokat je imel svoj prvi govor kot bratolec nekega kmeta, ki je tožil železniško upravo, ker mu je vlak povozil 24 prašičev. Da bi povdaril ogromno škodo in o njej prepričal porotnike, je rekel: »Štiri in dvajset prašičev, gospoda! Pomislite, štiri in dvajset prašičev! Dvakrat več kot jih sedi na porotniških klopih!«

Raztresen gospod je stal v tramvaju, se z eno roko držal za jermen, v drugi pa je imel kakega pol ducata zavitkov. »Vam lahko kaj pomagam?« ga vpraša uslužni sprevodnik.

»Da. Primite za tale jermen, da bom lahko segel v žep po denar za voznino!«

Jesenski velesejem

Kako se urejajo listi in sklada svinčeni stavek v strani boste videli na razstavi slovenskega novinarstva. V posebnem paviljonu velesejma bo prikazan ves nastanek lista, od rokopa preko stavnega stroja, vlivanja naslovnih črk do tiskanja lista »Ljubljanskih novic«. Videli boste urednika in meterja pri delu ter lahko presojali, kako ogromno delo je bilo izvršeno v 140 letih, da je površina urejenih svinčenih strani narasla do števila 2.754.980 strani. Še pred 50 leti so uredniki sestavili povprečno 10.000 strani na leto, l. 1897 že 30.000. Ko so v novem stoletju prišli v naše tiskarne moderni tiskarski stroji in je število čitateljev zmerom bolj raslo, je tudi uredniški posel zavzel vedno večji obseg. L. 1907 so uredniki postavili in uredili že 42.000 strani, l. 1912 pa 62.000. Med vojno se je uredniško polje sicer skrčilo na 42.000 strani, skokoma pa se je dvignilo po vojni in doseglo l. 1924 že 120.000 strani. Tik pred tretjem primorskega tiska je bilo delo slovenskih novinarjev na višku in beležilo 1928 rekordno množino 125.000 urejenih strani.

R. L. Stevenson:

14

Skrivnost dr. Jekylla

Poole, ki je vso pot hitel korak ali dva pred njim, je nenadno obstal sredi pločnika in kljub rezkemu vremenu snel klobuk ter si otrl čelo z rdečim robcem. Toda teh potnih kapelj ni rodila naglica teka, marveč so bile izraz daveče muke. Njegov obraz je bil upadel in glas je donel raskavo ter zmoljeno, ko je dejal:

»No, gospod, zdaj bi bila tu. Bog daj, da se ni zgodilo nič hudega.«

»Amen, Poole,« je dejal odvetnik.

Služabnik je nato zelo previdno potrkal. Vrata so se odprla, kolikor je dopuščala varovalna veržica in od znotraj je nekdo vprašal: »Ali ste vi, Poole?«

»Prav, čisto prav,« je odvrnil Poole, »odprite vrata!«

Soba ob vratih, v katero sva najprej stopila, je bila močno razsvetljena. Bilo je zelo zakurjeno in okrog kamina so stali tesno stisnjeni, kakor čreda ovac, vsi posli, moški in ženske.

Ko je sobarica zagledala mr. Uttersona, je izbruhnila v histerično tarnation in kuhar je pridrljal k njemu s krikom:

»Hvala Bogu! To je mr. Utterson,« in zdelo se je, kakor da ga hoče objeti.

»Kaj pa je, kaj pa vendar je! Zakaj ste vsi tu?« je vprašal odvetnik zadirčno. »To se ne spodobi, to ni prav. Gospod tega ne bo odobraval!«

Poole je dejal:

»Vsi se boje.«

Sledila je globoka tišina, nihče ni ugovarjal, le dekle je zdaj glasneje ihtelo.

»Drži gobec!« je zarjovel Poole z besnim glasom, ki je pričal o tem, kako so razdraženi njegovi živci. In res, ko je dekle tako nenadno ojačilo svojo tožbo, so se vsi obrnili in s tesnobno napetimi obrazi strmeli na notranja vrata.

»Daj mi svečnik!« je nadaljeval hišnik in se obrnil h kuhinjskemu vajencu, »potem bomo namah prišli stvari do dna.«

Potem je prosil mr. Uttersona, naj gre za njim in je odkoračil po poti do vrta za hišo.

»Prosim, gospod,« je rekel, »hodite tako tiho, kolikor morete. Rad bi, da bi slišali, toda, da vas ne bi nihče slišal. In poslušajte me, gospod. Če bi vas morda pozval, da pridite noter, tega nikar ne storite!«

Zivci mr. Uttersona so pri tem nepričakovano koncu dobili tak sunek, da je komaj še ohranil duševno ravnovesje. Toda zbral je ves pogum ter šel za hišnikom v laboratorij skozi zgradbo in skozi predavalnico, polno navlake zabojev ter steklenic do vnožja stopnic.

Tu mu je Poole dejal, naj obstane na eni strani in poslušaj, sam pa je postavil svečnik na tla, zbral vso svojo odločnost ter s težavo stopil po stopnicah in z malce drhtečo roko potrkal na rdeče prevlečena vrata delovne sobe.

»Gospod, mr. Utterson bi vas rad obiskal.«

Hkrati pa je dal odvetniku z močnimi gibi razumeti, naj le dobro pazi.

Od znotraj je odgovoril jokav glas:

»Povej mu, da ne morem videti nikogar.«

»Hvala, gospod,« je dejal Poole z nekakim zmagoslavnim zvokom v glasu. Potem je vzel svečnik in odprl mr. Uttersona čez dvorišče nazaj v veliko kuhinjo, kjer je dosegel ogenj in so se po tleh preganjali ščurki.

»Gospod,« je dejal in pogledal mr. Uttersona v oči, »ali je bil to glas mojega gospoda?«

»Zdi se mi zelo spremenjen,« je odvrnil odvetnik sicer zelo blede, a je kljub temu vrtarju vrnil pogled čisto trdno.

»Spremenjen? Da gotovo, to tudi jaz mislim,« je odvrnil hišnik. »Saj sem dvajset let v hiši tega moža, pa da bi se dal preslepiti o njegovem glasu? Ne, gospod. Moj gospod je izginil! Ze pred osmimi dnevi so ga ubili, tedaj, ko sva ga slišala, kako je klical božje ime. In kdo tiči namesto njega notri? In zakaj je kar tam notri? To so stvari, ki vpijejo do neba, mr. Utterson.«

»To je čudna zgodba, Poole. To je skoraj neka divja zgodba, moj ljubi mož,« je dejal mr. Utterson in se vgriznil v prst. »Recimo, da bi bila stvar taka, kakor domnevate vi, recimo. Da so dr. Jekylla — no dobro, da so ga pač umorili. Toda, kaj naj bi dajal morilcu povod, da bi ostal tam? To ne drži, zato ni nobenega pametnega razloga.«

»No dobro, mr. Utterson, vi ste gospod, ki ga je težko zadovoljiti, toda jaz bom kljub temu storil to,« je odvrnil Poole. »Vedeti mo-

rate, da je ves zadnji teden on ali tisto, kar koli že živi v oni sobi, živel tam. Noč in dan je vpilo po nekakem zdravilu in se moglo nanj spomniti. Včasih je bilo to tako kakor je delal on, kakor je delal pokojni gospod: pisal je svoja povelja na kos papirja in papir zagnal na stopnice. Ves pretekli teden nismo videli drugega kakor to, nič razen takih listkov in zaklenjenih vrat in jedi, ki smo jih postavili tja, da jih je tisto bitje na skrivaj vzelo notri, kadar ni nihče gledal. Lepo, gospod, vsak dan, da tudi dva ali trikrat na isti dan so prihajala povelja in pritožbe in me gonila v besni naglici do vseh lekarnarjev po mestu. Vsakokrat sem prinesel zahtevano stvar. Potem je prišel nov papir, ki mi je veleval, naj jo nesem nazaj, ker baje ni čista in novo povelje za drugo trgovino. To zdravilo, tisto bitje tamle, preklemano nujno potrebuje, gospod, pa naj bo to že karkoli.«

»Ali imate še katerega od teh listkov?« je vprašal mr. Utterson.

Poole je segel v žep in potegnil iz njega zmečkan papir, ki ga je odvetnik tik ob sveči skrbno pregledal. Vsebinsa se je glasila takole:

»Dr. Jekyll se Messrs. Maw najvdaneje priporoča. Žal vam mora zagotoviti, da je bila vaša zadnja poskušnja nečista in za njegovo trenutno potrebo docela neuporabna. Leta 18. je dr. Jekyll kupil od vas precejšnjo množino tega. Prosim vas zdaj, da z vso skrbjo iščete in če je še kaj iste kakovosti kje v trgovini, da mu takoj pošljete. Stroški ne pomenijo nič. Za dr. Jekylla je ta stvar tako pomembna, da je ni moči pretiravati.«